

IULIU MANIU ÎN VIZIUNEA REGELUI MIHAI I – PE MARGINEA CONVORBIRILOR PURTATE DE SCRITORUL MIRCEA CIOBANU CU MIHAI I AL ROMÂNIEI –

IOANA BURLACU

Versoix, iulie 1990. Acolo a început elaborarea unei cărți document, unică în felul ei, datorată regretatului publicist Mircea Ciobanu¹. Acesta, pe parcursul a doi ani (iulie 1990, octombrie 1990, noiembrie 1991), a venit la reședința regelui Mihai cu o suită de întrebări care mai de care mai interesante și pline de miez sau de incertitudini, iar altele destul de incomode. Regele a acceptat să răspundă la toate, restituindu-ne atâtea decenii de istorie – nu de puține ori mistificată.

Desigur, perioada celui de-al doilea război mondial sau cea cuprinsă între 23 august 1944 – 31 ianuarie 1948 sunt urmărite pas cu pas de cel care le-a văzut din interior, de acest rege bun precum bunicul său Ferdinand. „Modest și democrat” – sublinia istoricul Vlad Georgescu – cu spiritul datoriei către țară, un simț care lipsise tatălui său, ar fi putut ajunge un rege mare asemenea lui Carol I. A avut însă parte de vremuri tulburi, pe care nici un cap încoronat sau om politic nu le-ar fi putut înrâuri. I-a fost dat să asiste la eșecul României Mari și la inaugurarea unui șir de dictaturi străine spiritului său constituțional, străine, de asemenea, mentalității clasei politice care făcuse România Mare la 1918.²

Ne aflăm așadar, în fața unei cărți biografice, dar despre viața unui om fără biografie proprie, a cărui existență se confundă tot mai mult cu însuși destinul poporului român.

Într-un asemenea context larg se conturează portretele marilor protagoniști ai aceste istorii, din rândul lor detașându-se contrastant figurile impresionante ale dictatorului Ion Antonescu și ale democratului Iuliu Maniu. O antiteză ce o relevă cu uimitoare limpezime mareșalul însuși în scrisoarea adresată lui Maniu și pe care o aduce în discuție Mircea Ciobanu: „Dumneavoastră sunteți pentru regimul democratic, parlamentar, și pentru o politică externă alături de puterile apusene. Eu sunt pentru regimul intern al statului totalitar și pentru politica externă alături de

---

¹ Mircea Ciobanu, *Convorbiri cu Mihai I al României*, Edit. Humanitas, București, 1991; *Nimica fără Dumnezeu. Noi convorbiri cu Mihai I al României*, Edit. Humanitas, București, 1992

² Vlad Georgescu, *Istoria românilor. De la origini până în zilele noastre*, Edit. Humanitas, București, 1992, p. 253.

puterile Axei”³. „O declarație care nu este deloc în favoarea mareșalului”⁴, comentează Mihai, căci „Antonescu n-a fost un dictator de nevoie, de conjunctură. Vocația lui, modul lui de a gândi, convingerile lui l-au făcut dictator”⁵, în timp ce în vederile tânărului suveran ca de altfel și ale altor oameni politici importanți din epocă, Iuliu Maniu apare ca un mare democrat, „ca un curajos campion al acțiunilor și sentimentelor proaliate din România chiar și în zilele sumbre ale dictaturii lui Antonescu. El are un mare număr de adepți politici în țară” – subliniază Barton Y. Berry, reprezentantul SUA la București, într-o telegramă către Secretariatul de Stat din Washington. El continuă: „Și eu cred că respectul pe care îl au toți românii pentru el umbrește pe acela avut pentru oricare român”⁶.

A fost normal ca regele să-și exprime nemulțumirea de modul în care a fost tratat, de către Antonescu, tocmai omul politic Maniu la intrarea României în cel de-al doilea război mondial. El, care unise Transilvania cu Țara mamă, a trebuit să afle din presă, ca un ins de rând, că ostașilor români li s-a ordonat: „Treceți Prutul!”. Tot ca un om oarecare a aflat de altfel și regele, din presă, despre angajarea României în marea conflagrație...

Maniu a afirmat iritat, desigur, că nu a fost informat despre declarația de război „alături de Axă, împotriva Uniunii Sovietice. Era Maniu o personalitate atât de puțin importantă, încât să nu-l consulți într-o chestiune atât de gravă ca mobilizarea? Se întreabă regele... Când ești contemporan cu unul dintre oamenii politici care au realizat unirea Transilvania cu Țara și când, în mod ostentativ, nu-l inviți la conducerea statului, era clar că programul tău nu are în vedere valorificarea potențialului politic al momentului”⁷.

„Nici un specialist în problemele celui de-al doilea război mondial – arată regele – nu cred că are argumente în a susține ca valabilă soluția mareșalului. Maniu și Brătianu l-au avertizat, i-au trimis scrisori, memorii, i-au spus „Pentru Dumnezeu, nu!...”⁸. În chip profetic, Maniu îi spusese: „Nu este admisibil să ne prezentăm ca agresori față de Rusia, astăzi aliata Angliei, probabil învingătoare, pentru alt obiectiv decât Bucovina sau Basarabia, în tovărășia de arme cu Ungaria și cu Axa care ne-au rupt printr-un act arbitrar, neratificat de nimeni, o parte importantă a țării noastre, vătămându-ne teritorial, mândria și onoarea noastră națională... Nu avem nici un soldat român de sacrificat pentru scopuri străine”⁹.

Răspunsurile regelui la alte întrebări aduc în prin plan însemnătatea ce i-o acordă lui Maniu în pregătirea României pentru ieșirea din război – încă de la

³ Mircea Ciobanu, *Convorbiri...*, p. 153.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, p. 158.

⁶ Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme, S.U.A., r. 630, c. 767-769; vezi și Direcția Generală a Arhivelor Statului din România, *România. Documente străine despre români*, București, 1992, doc. 126, p. 366-367.

⁷ Mircea Ciobanu, *Convorbiri...*, p. 147-148.

⁸ *Ibidem*, p. 140.

⁹ *Ibidem*, p. 159.

sfârșitul anului 1942 și, în mod sistematic, în 1943: „Maniu împărtășea ideea multor români că războiul nostru pe teritoriul Rusiei nu mai trebuie continuat și că greșeala de a fi trecut dincolo de Nistru trebuia reparată cât mai urgent... El i-a spus răspicat lui Antonescu: „Cum? Pentru o promisiune făcută lui Hitler pui în joc interesele țării?”¹⁰

În principiu, regele s-a pus repede de acord cu șefii partidelor istorice, Maniu și Brătianu. „Nu urma decât să punem la punct, mai întâi, în mare, și pe urmă, în amănunt, un program de acțiune realist. Un punct important în acțiunea noastră a fost că Maniu avea posibilitatea transmiterii e știri și informații către aliați, la Cairo și Ankara. Conciliabilele noastre au început să se înmulțească. Maniu și Brătianu veneau din când în când la Palat, pentru a raporta ce anume s-a transmis aliaților”¹¹.

„Maniu, sublinia regele, a fost acela care s-a folosit de relațiile sale din Ministerul de Externe. Astfel a profitat de legătura sa cu Niculescu-Buzești, care lucra la secția Cifrului din minister. De aici a trimis telegrame, chiar din minister, către Ankara și Cairo. De câte ori aveam o întrunire, venea și el. Știam că înclina spre țărăniști, mai bine zis către Maniu, pe care îl admira. De altminteri, era foarte greu să nu apreciezi un asemenea om, cunoștințele lui de istorie și politică erau vaste, clarviziunea lui aici își avea explicația. Ca și Maniu, Niculescu-Buzești era un democrat.”¹²

Deși regele insistă că actul de la 23 august 1944 nu se datorează unei singure minți și că pregătirea lui a început într-un moment când prelungirea războiului devenise pentru mulți o realitate absurdă, el pune în lumină rolul jucat de șefii partidelor istorice (PNT, PNL, PSD), care făceau parte din Blocul Național Democrat, iar, neîndoios, personalitatea politică cea mai puternică a momentului era Iuliu Maniu.

La întrebarea „După 23 august 1944 pe cine ați simțit mai aproape dintre liderii partidelor istorice?” regele a dat următorul răspuns: „La fel de aproape și de departe mi-au fost și Maniu și Brătianu. Veneau mereu la Palat... Era un moment atât de dificil, cu probleme atât de contradictorii, trebuia să calculezi urmările în timp ale tuturor deciziilor, oricât ar fi fost ele de neînsemnate în aparență, încât Iuliu Maniu, de exemplu, parcă ezita să opteze pentru o cale sau alta de rezolvare a lor. Cred că era și firesc, istoria românească pornise într-o direcție primejdioasă... Câteodată, mă gândeam că, în asemenea situații, prudența nu slujește la nimic, de vreme ce și prudenții și imprudenții pot fi prinși sub același tăvălug”¹³.

În sfârșit, vorbind despre procesul mareșalului Antonescu, regele comentează: „A fost un simulacru de proces, o mascaradă, Antonescu s-a comportat cu demnitatea care-l caracteriza, ca un om care-și cunoștea prețul. La proces, Maniu a afirmat că nu l-a tratat niciodată ca un adversar... Faptul că Maniu

¹⁰ *Ibidem*, p. 18, 26.

¹¹ *Ibidem*, p. 18.

¹² *Ibidem*, p. 29.

¹³ *Ibidem*, p. 49.

a caracterizat astfel relația lui cu Antonescu a impresionat pe toată lumea, dar comuniștii n-au înțeles precizarea lui, n-au înțeles nici măcar de ce atunci când a ieșit din sala procesului, i-a dat mâna. L-au criticat... Ce-ar fi trebuit să facă în situația asta? Să-și înfrunte adversarul, să-i adreseze vorbe grele, să-i adreseze vorbe grele, să-i întoarcă spatele, în loc să-și ia rămas bun de la el? E o diferență între lupta de idei într-o societate care cunoaște și respectă legile disputei și antropofagia comunistă”¹⁴.

În concepția regelui Mihai, într-o perioadă când venise vremea oamenilor fără nici o personalitate, Iuliu Maniu apare ca un caracter puternic, un mare democrat, un clarvăzător a cărui tărie se întemeiază pe o adâncă stăpânire a științei istoriei, pe o profundă cunoaștere a realității, pe răbdare, pe tenacitate, pe simțul datoriei. A fost un mare patriot care și-a dedicat întreaga viață pe altarul patriei.

**IULIU MANIU BETRACHTET VON KÖNIG MIHAI I
– ÜBER DIE GESPRÄCHE ZWISCHEN DEM SCHRIFTSTELLER
MIRCEA CIOBANU UND KÖNIG RUMÄNIENS, MIHAI I –
(Zusammenfassung)**

1991 wurde durch den Humanitas Verlag das Buch des Schriftstellers Mircea Ciobanu „Gespräche mit König Rumäniens Mihai I“ veröffentlicht. Es ist Buch von dokumentarischem Wert, das die Wahrheit über die verfälschte Geschichte einer ganzen Epoche sagt.

Die Zeitabschnitte 1940-1944, 1945-1948 werden ausführlich dargestellt, und zwar durch jemand, der die Ereignisse von innen gekannt hat. In diesem Rahmen zeichnen sich die Porträts der großen Protagonisten jener Zeit aus, wobei die eindrucksvollen Gestalten des Diktators Ion Antonescu und des Demokraten Iuliu Maniu, des Präsidenten der Nationalen Bauernpartei, gegenüberstehend hervortreten.

In der Anschauung des Königs Mihai I ist Iuliu Maniu eine große politische Persönlichkeit, ein mutiger Vorkämpfer der proalliierten Handlungen und Gefühle auch in den düsteren Tagen der Diktatur von Antonescu. Er wird als ein scharfsinniger Politiker betrachtet, dessen Kraft auf der tiefen Kenntnis der Geschichte und der Realität, auf Ausdauer, Beharrlichkeit und auf dem Pflicht- und Verantwortungsgefühl basiert. Ein großer Patriot, der sein ganzes Leben auf dem Alter des Vaterlandes gewidmet hat.

¹⁴ *Ibidem*, p. 161.